

תכריך כחול, ונושמת אומללות־אביונים יתומה, נואשה, כלואה וחנוקה.
כשם שהחוכרת עצמה דקה היא כך גם שיריה דקים וקצרים, ושורותיהם רובן קצר רוח ונשימתן קצרה; תכופות דומה צילצולן כשל צעקה חסופה, קטועה וצורדה, כשל אנחה, כשל חירחור, כשל יבכה — על־כלי פנים, קולות היוצאים ממעמקי אמתו וכאבו של אדם, שירת הבשר־הנישא־בשיניים.
ישראל הר אינו בא להתמודד עם בעיות גורל ונצח, ציבור ויקום, גם אינו מתאמר לתרום תרומה לוויכוח אידיאי או לדיון אמנותי כלשהו. בתא־עולמו הצר, חלבן, הגבוה והעריכי הוא עומד ושוֹפך את מרי־ שיהו וצקון־לחשו — נהי אהבה־לא־באה, אנקת חיים־ניגרים־לתוהו וכשל־אי־אונים, תפילה לעני כי יעטוף, בכוח הענות, בכוח הכנות, בכוח ההלישות הזאת, יש אשר יעביר צמרמורת בגבו של הקורא וישים מחנק אף בגרונו של זה. אם תרצו, אין בזה הישג "אידיאי"; אולי אפילו אין בזה הישג "אמנותי" מיוחד; אבל בלי ספק יש בזה משום הישג של ביטוי־עצמי ושל "קומור־ ניקציה" כאחד — ואם לא זו היא תכליתה של יצירה שירית, אין אני יודע מהי...
ישראל הר אינו שר אלא את "מצבור", כעדותו התמציתית של השיר "מצב" (ע' יז), המסתכם ונחתם בצמד השורות המסיי־ מות, המחרידות בפשטותן, באי־אמצעותן:

האגדות כולן כבר נהיו,
רק אני — עודי בדיה.

ובדומה לכך, סיומו של השיר "הורים" (ע' יד):

עושר לא עשיתי
בית לא בנית
אשה לא נשאתי
באובות לא דרשתי —
למאום לא נכספתי, עתה
הגעתי עד הלום.

מה נורא המקום הזה!

גם מצבי־העניינים באהבה איננו מרנין הרבה יותר מזה, כפי המסתבר לנו מתוך 27

המכושף צועק ככל מנענעי לבו השנהג
בי. / כל הטלפונים מתפללים אל אלוהים
— ללא מענה.

באין מענה מן החלונות העליונים, אפשר לנסות ולפנות אל משהו "ארצי" יותר. כי על כן, אם חסר עוד משהו להשלים הנאתו של הקורא, הרי מוקטרת פה גם קטורת־ מנחה למין מיליטריזם ריק ונבוב שספק אם עדיין נותר על עפר משל, ופיטום־הקטורת הזה טעון־הסמלים הוא אף המעניק לספרון זה את שמו, "מלכידם" (ר' השיר "שחור ולבן", עמ' 3—41, ובפרט ע' 43):

מת המלך — / יהי מלכידם שראשו נמלא
רסיסי דם. / מאדמה צמחו הפרשים כשדה
כידון. / צריחים הרימו ראש כתרנגול
לקרב. / הריעו חצוצרות הכוסף לפולחן. /
תופים סהרורים הרעימו גאלת הדם. /
יריחו מנגד.

בכליל־שירים, "מזמורי האתר" (עמ' 9—47), מוצאים אנו, בצד מזמורים "לבני כושים", "לבני אסיה" ו"לבני יהודה", גם "מזמור לבני האור" — והמבין יבין מי הם אותם בני־אור. הטיבת־פיוט זה, כך לשונה:

שיר מזמור בני האור הברים כחמה: /
כלתנו — אדמה, / שושבינו — השמש. /
עבדים היינו לבצל פרת וירדן. / איילים
אנחנו למשרות היש. / היינו פרי עץ
הרעת. // ברוך כורא פרי עץ תרבויות.

אכן, פרי־עדן.

פרי־עדן־רבויות.

ש. מ.

אביון לפני הניצה

ישראל הר, שאת שירו הראשון פירסם ב"קשת" לפני ארבע שנים ויותר, קיבץ את מעט השירים אשר כתב בחוברת דקה, חמורה ונקיה בצורתה, מעוטרת רישומים שופע־אווירה משל י. ברגנר, עטופה

* ישעיהו קשתן: מלכידם (שירים); הוצאת "פיוט", ת"א, תשכ"ב; 69 עמ'.

הורועים למכביר בכל שירתו של הר, מעלים לעינינו תמונה עגומה, ונאמנה של אהבה חדלת-אונים. קצרת-יד, אילמת, ערטילאית, חסרת-סיכוי מעיקרה. כי על כן מעיקרה הרי זו אהבה שאף היא "עודה בדיה".

התימה הולמת לצרור-השירים הלזה היא הפואמה "מוות בתל-אביב". בתל-אביב סיוטית, מאקאברית, של "רחובות ריקים מאדם" ו"פנס-רחוב כבים", הולך המשורר ומהלך, "עטוף-חושך, ספוג-חושך, גושם-חושך", עדי אבדן חרוץ עש-שחר:

עם שחר ראיתי את עצמי / גופי היה
ישר כמטיל-פלדה שהוצן, / ידי על ראשי.
עורי מתות, / פני מוסבות אל מבוך
השמש, / שני הערוצים שסגרו על פי
מלאוים לבנבן-ירקרק, / על חזי
רבץ חתול שחור / וציחצח את שני
בצוק סנטרי, / למראשותי דלקו שני
נרות. // אהה, אלי, חמול עלי.

אכן, מה-נורא "המקום הזה".

אבל — מה-נאמן שירו של הניצב בזה!

צ. ק.

השירים של המחזור "אביון לפני הניצה", שממנו שמו של הקובץ והוא-הוא עיקרו. "אוצרות שבוזתי / ממערת התקוה הטובה — / על רציפים שוממים סרקתי" (ע' כח). ההדגשות כאן ואח"כ שלי. — צ. ק. ו: "לא כבצלאל אשר עשה / את המשכן ומת: / חלפו מרבית ימי / ורק הרעב חפר בי" (ע' ל); "אני מביט בעיניך / ורואה / ושומע / וידי קצי-רות" (ע' לא); "אצבעותי החושקות את זרועך / אילמות כשפתי" (ע' לה); "עייפתי / מן ההליכה הלוהטת / מן הפשל" (ע' נו); "לראות האור / ולא להגיע /... אנחנו מחסיאים זה את זו / חוטאים זו לזה" (ע' סא); ואף הדברים הנאמרים לאהובה, ביום כבלילה, הם "מלים נעות בחלל /... צונחות איך-אונים /... נעות בחלל כעטלפים, / כנביחת הכלב שאיבד את אדונו" (ע' סח). כל הגי' בים האלה, הדימויים האלה, ועוד כמותם

* ישראל הר: אביון לפני הניצה: הוצאת "תחיה", 1962; ע"ה עמ'.

ק ש ת

הרבעון לספרות, עיון ובקורת

להשיג במספר מצומצם

כרכי הרבעון מארבע שנות הופעתו הראשונות

כל כרך, בכריכת עורית: 12 ל"י

ארבעת הכרכים ביחד: 45 ל"י

אנו מקבלים לכריכה חוברות משנים קודמות

במחיר 2 ל"י הכריכה (כולל משלוח)

עם הספר, מולים ומפיצים בע"מ, דח' ביאליק פ, טל. 67244, ת"א